

Radics Londonban megkezdte a horvát köztársaság megszervezését.

Ellenőrizhetetlen hírek Radics szökéséről és londoni tartózkodásáról. — Radics állítólag a népszövetség előtt is meg fog jelenni. — A horvát parasztpártnak nagy forradalmi pénzalapja van.

— Bécsi tudósítónk telefonjelentése. —

Bécs, aug. 21.

Londonból az a hír érkezik, hogy Radics István a horvát parasztpárt vezére odaérkezett abból a célból, hogy megszervezze az önálló horvát köztársaság pártját. Radics állítólag Budapesten át utazott Londonba, még pedig a budapesti angol követségi segítségével. A horvát forradalmi horvát párt bizalmi férfival tanácskozást folytatott, melynek megbízásából Krnjević horvát politikus hónapok óta folytatott tárgyalásokat Genf, Páris, London és Amerikában különböző politikusokkal.

Az önálló Horvátország hívei azt remélik, hogy törekvéseiket Londonban támogatni fogják. Radics azt reméli, hogy az angolok minden tekintetben rendelkezésre fognak állni, miután előre is biztosítja őket, hogy az

ő pártja Magyarország újja felépítését a legnagyobb mértékben elő fogja segíteni. Radics egyelőre nem gondol arra, hogy hazájába visszatérjen.

Szeptember elején meg akar jelenni Genfben a népszövetség ülésén, ahol elő akarja terjeszteni azt a kívánságát, hogy a népszövetség Horvátország önállóságához járuljon hozzá, miután pártja a Skupstina többsége felett rendelkezik. Ahogy azt annakidején a cseh forradalmárok tették, úgy most Radics és pártja ellenkormányt akar alakítani, mely Svájcban székelne. Radics Amerikába is akar menni, hogy az ottani demokrata emigránsok között pénzeket gyűjthesse a horvát parasztpárt propaganda céljaira, mely különben máris nagy összegek felett rendelkezik. A horvát parasztpártnak forradalmi pénzügyi alapja van, melyet már hónapokkal ezelőtt helyeztek el Londonban.

A Petőfi-centenárium záróünnepé az aggteleki barlangban.

Id. Andrássy Gyula és Pákh Albert emléke. — Amikor a költő az aggteleki barlangban járt. — Emléktábla-avatás. — Népvándorlás a barlangba. — Népvándorlás az aggteleki barlang bejárata előtt.

— Kiküldött tudósítónktól. —

Miskolc, aug. 21.

Ha Buffon mondja, el kellene hinnünk, hogy a lángész nem egyéb, mint erős hajlandóság a — türelemre. Ezt könnyebb elhinni, — mint kutatni az igazságot és rájönni arra. Mert hiszen éppen olyan a lángész, hogy egyáltalán nem hasonlít egymásra, hogy egészen egyéni, önálló és semmiben sem azonos ezzel vagy azzal. Tudjuk bizonyítani, hogy a lángész gyors észjárása, de tudjuk azt is igazolni, hogy van lángész, akinek az észjárása a csiga mozgásával versenyez; meg aztán példát tudnánk felmutatni arra, hogy a lángész lehet nyárpolgári szintelen rendszerezőség — és lehet a cinikusság mélyen rendszertelen, szabályokat el nem fogadó, lehet végtelenségig szelény és igénytelen, ezzel szemben lehet önértéktelenség és túl igényesen szerénytelen, lehet kedélyes vagy rigolyás, becsületesség mintaképe vagy első osztályú csirkefogó... De egyáltalán ebből az ellentétességből keletkezett Lombrozó felvetett problémája, mely kifejezést nyer a kérdésben: Szent vagy örüll?

Hogy már most, miként állíthatjuk be Buffonnak szállóigévé lett megállapítását a zseniről, mint a türelmesség mintaképéről, — valóban nem tudom. Ha csak egyet veszek elő a zsenik közül, akinek zsenivoltához szó sem fér: Napoleont, — abszurdum volna ő nála türelmet keresni, aki, ha türelmes lett volna, — sohasem lehetett volna Napoleonná. És utolsó katasztrófális oroszországi kalandja valósággal a türelmetlenségből származott.

E sorok tisztelettel alulírott írója ezen a kérdésen töprengett tegnap este az aggteleki barlang egyik üregében, amikor a titáni alkólás az isteni teremtek más fajta csodáit ünneplendő nyílt meg a nagy közönség előtt.

Gömör vármegye nagy szülötteit Andrássy Gyulát és Pákh Albertet és Petőfi Sándort ünneplendő két — a tájékkal kapcsolatos

egyesület emlékünnepe rendezett ott. Az ünnepen valóságban csak a tájék vett részt, sem a vármegye, sem a két egyesület — nem jelentkezett. De hagyján, mert a Gonviselés pnneprevalóbb helyet nem alkotott jobbat, arra alkalmasabbat, — mint amilyen az aggteleki cseppkő-barlang.

Aki látta, — el tudja képzelni a nagytemplom nevű üregét megvilágítva ezer és ezer bányászmeccsel, színesfényű lámpákkal, lámpionokkal és két rettenetes erejű villamos reflektorral. Aki nem látta, azt nem tudjuk semmi olyan leírásra irányítani, mely a valót megközelíthesse. Ha Uranos és Gaea legkedvesebb leányuk számára a titán Phoebe nek nász csarnokot akartak volna teremteni, úgy ez lehetett volna arra elegendő fölséges, hatalmas remek.

Es ebben a felségesen nagyszerű csarnokban összegyűlt mintegy négyezer ünnepelő s az ózdi acélgyár hetventagu ének-és-zenekarának pompás himnuszával fordult az Istenhez, akinek kegyelméből három olyan nagy egyéniséget nyert, mint akiknek ünneplésére itt összegyűltek.

A bötermő 1823. év három nagy szülöttje Petőfi, a gömörmezei táblabíró, Andrássy Gyula és Pákh Albert a gömörmezei szülöttek emlékének volt szentelve a vasárnap az aggteleki barlangban.

Petőfi az aggteleki barlangban.

Közismert dolog, hogy Petőfi felvidéki útja alkalmával 1845 május 28-án el látogatott a barlangba. Rozsnyóról ment oda Pelsőcön át — a rossz út miatt — öt óra alatt egy keskeny völgyön keresztül, mely völgy egy roppant nemzeti zászló is egyszeresimint: vörös föld, fehér kősziklák, zöld erdő.

Aztán lement a barlangba, elragadtatással látta annak csodáit és felkiált:

— Oh, ti szűkebb emberek, kik min-

álítottok, jertek ide és boruljatok térdre a szabálytalanság remeke előtt.

Es soká tündöklik, mint eredhetett e barlang és kitalál a menyországból kibradalt pártos angyalokról egy történetet, akik ott kezdik jövődöbeli lakásukat a poklot ázni... Ha ő nem egyetlen fátyla világa mellett látta volna, hanem olyan tündéri fényben, mint azok, akik ott ünnepeltek tegnap éjjel — nem a pokol teremtelével kapcsolta volna össze gondolatait...

Szabó Gedeon, a falu kálomista rektora volt vele, aki nem tudott róla semmit, aki nem olvasta az Athenaeumot, meg a Pesti Divatlapot, meg az Életképet s nem tudta, hogy meg van írva a „Juhász legény, szegény juhász legény” nótá, meg a „Hull a levél a virágról” és meg van énekelve az „Aranykalással ékes rózaság”. A szegény rektor nem járt be Restre a jurátusokkal mulatni a Zrinyibe, meg a Komló-kertbe és nem járatta a hetilapokat és nem tudta, hogy kigyuladt a csillag, amelyik örökké ragyogni fog, mint Petőfi Sándor. Szabó Gedeon uram tehát nem tudta, hogy ki az a Petőfi Sándor és minden tisztelendő és minden meglepetés nélkül olvasta le a falról a Petőfi nevet, ahová a költő már odairta... Hát ez bizony igen szomorú dolog Szabó rektorra nézve, de mi — nem csodálkozunk annyira és jobban megértjük, mint Petőfi.

1845-ben a hegyek között magának és nehéz munkájának élő rektor nem tudott Petőfiről.

Ez a fájdalom kísérte Petőfit a barlangtól egészen Rimaszombatig vezető útján, ahol megvigasztalódott, midőn a megyeközségülésen kinevezetett és fel esküdt táblabírónak.

Emléktábla avatás.

A tegnapi aggteleki ünnepélyen emléktáblával jelölték meg a barlang bejáratát, mely tábla arról emlékeztik, hogy

ITT VOLT

PETŐFI SÁNDOR

1845 május 28-án, s innen ment Rimaszombatba, ahol Isten és Gömörmezei kegyelméből táblabíró lett.

Ez emléktáblát magánosok adományából a Magyarországi Kárpát Egyesület helyezte el 1923. év augusztus 19-én Petőfi, id. gr. Andrássy Gyula és Pákh Albert centenáriuma alkalmából tartott ünnepen.

A leleplezés ünnepi aktusán a lelkes Markó Miklós által üdvözölt Petőfi-Társaság alelnöke Császár Elemér rövid beszédet mondott, mely után dr. Szathmáry István „Petőfi” című költeményét szavalta el nagy hatással.

Népvándorlás.

Ezután egy egész népvándorlás fejlődött ki a bejárat előtti kedves akácásban. A vidékről háromszáznyolcvan kocsi hozta ki a közönséget, akik a fübe telepedve zene és nótaszó között mulatott. A budapesti vendégek, művészek, írók, hírlapírók kedélyes együttletben várták az esti ünnepély kezdetét. Hatalmas sziklafal, bozontos cserjés hegyoldal aljában, a gazdag napsugárban derülő határ előtt kedves örömek között telt az idő, csak messzibire nem volt öröm nézni. A domboknak, a magyar ültette fákól korszorított hegyeknek második sora már nem a mienk. A csehek hatalmában van és onnan mifelénk egy fájó vágódás foszlányait hozta a csendes szellő...

A hős viadalokkal megszerzett magyar föld most cseh kézben van, de úgy látszik az a cseh kéz nem tartja nyugodt bizonyossággal azt a hatalmat. Megtörtént a tavasszal, hogy Gicza Miska az aggteleki kondás, aki katonáknál trombitás volt és most szerzett valahonnan egy rozoga fuvohangszert, mikor kondáját a határ közelében hevertette, elővette a szerszámát és csak úgy időtöltésből el kezdte fujogatni a régen nem próbált katonai jelzéseket. Mindennap

ezzel verte el az unalmát, mert így volt jó neki — emlékezni.

Jámbor időtöltésének azonban ott a határt jelző sírköveken túl, a cseh földön (cseh földön biztosabb... éneklé egyszer a mi bárdunk!) furcsa következményei lettek. Ott járt a cseh esendő-örjárát, amely hallotta a kürtszót s jelentést tett a felsőbb hatóságán, az ismét feljebb és feljebb adott róla jelentést — s a Gicza Miska időtöltésének híre eljutott Prágába is, de már abban a formában, hogy a magyarok Aggtelek vidékén erős csapatokat vontak össze s harci készülékeikben gyakorlatoznak. Erre jött le a prágai kémszolgálat, mely aztán rátalált a jámborul mulatozó kondásra és jelenté, hogy rettegésre nincsen ok — lehet tovább reménykedni a republicska (jellemző, hogy a köztársaságot ilyen becéző szóval illetik a Felvidéken) tovább fennállásában. Mondják azonban, hogy külügyi miniszteri átirat érkezett mihozzánk, melyben a Cseh Köztársaság azt kívánja mitőlünk, hogy konfliktusjuk Gicza Miska trombitáját, mivelhogy az nagy izgalmakat okoz a határvidékükön.

Népvándorlás a barlangba.

Este kilenc óra felé megindult a nagy néptömeg a barlangba, ahol az ózdi bányászok festői viseletükben és tűzoltók egyenruhában tartották fenn a rendet. A nagy templom alsó üregében helyezkedett el a hallgatóság, a felsőben az előadók és a zene s énekkar.

Hosszu időbe telt, míg a körülbelül háromezer főre tehető közönség elfoglalta helyét s az ünnepség kezdetét vehette. A Hísekegy és Himnusz után a Budapestről elkésvé érkezett Eöttevényi Olivér Kárpát-egyesületi elnök elnöki megnyitója helyett Reza Dezső mondotta el rövid emlékbeszédét gróf Andrássy Gyuláról, melyben róla, mint az első magyar nemzeti politikusról emlékezett, aki nem volt ellenzék.

Utánna Vikár Béla Andrássyhoz írt ódáját olvasta fel. Utánna Hegyi Anna, a kitűnő operaénekesnő énekelt. Az „oltáron” — fejedelmi alakja — valóban az oltárkép hatását keltette. Dalai Kacsóh „Galambszívű édesanyám, Magyarországot” és „Kraszkahorka büszke vára” csodás hatást keltett a kitűnő akusztikájú hatalmas csarnokban. Az ünnepély végén ugyancsak ő énekelt egy éneket a Cigánybáróba s a „Fütyül a szél Késmárk felől”-t, s a hallgatóság nem bírt betelni a gyönyörűséggel s tombolva ünnepelte a művésznőt. Majd Császár Elemér emlékezet meg Petőfiről és Szathmáry István szavalta el nagy tetszés közt az Aggteleki barlangról írt költeményét. Komoróczy Miklós tanár trefás pálcó előadása után a Szózatot énekelte el a közönség — s ezzel kivonult mindenki a barlangból s hajnalig tartó mulatás következett a lankás páston...

Hangulatában is nagyszerű ünnepélyvel áldozott a barlang vidékének közönsége a három nagy férfunak s ez ünnepély voltaképp megnyitása volt a rendbe hozott nagy természeti remeknek.

A rendező, Kárpát Egyesület azt reményli, hogy a magyar Turista-Társaság körében új érdeklődést fog kelteni a barlang iránt, hogy e páratlan kincs — nem marad továbbra is oly elfeledett, mint amennyire eddig volt...

Reza Dezső.

Hamisfogakat darabját 2500 koronáig veszek. Aranyért, ezüstért meggyőződhetik, hogy csodálatos magas árt fizetok. Tízszáz Kálmán-tér tizenhárom. Levelezőlap hívsra jóvők.

SIESTA-Sanatorium

Szikló-terápiás, diétás, diagnosztikai gyógyintézet. Röntgen- és vegyi laboratórium. Vizsgyógyintézet bejárók részére is. Saját tehenészet a telepen.

Ráth György u. 5. Délivasút mellett. — Telefon: 118-87.